

Nr 365.

Av herr **Persson, Karl**, om tillvaratagande av fiskerinäringens intressen i samband med nya kraftverksbyggnader såväl i Mörrumsån som i andra vattendrag i riket.

Enligt vattenlagen, kap 2, § 8, är envar pliktig, som i vatten vill göra damm eller annan byggnad, att utan ersättning vidtaga och för framtiden underhålla nödiga anordningar för fiskens framkomst eller eljest tryggnade av fiskets bestånd samt tillsläppa för ändamålet nödigt vatten, så ock att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter i övrigt, vilka till följd av byggnaden må erfordras till skydd för fisket. Kan nyttan av ifrågasatt anordning icke skäligen anses motsvara den förlust och kostnad, som därigenom skulle tillskyndas byggnadens ägare, må dock efter inhämtat yttrande av statens fiskeritjänsteman befrielse från sagda skyldighet medgivas.

Denna lag har tillkommit för att skydda den värdefulla vandringsfiskeriet, varav främst må nämnas laxen och ålen, från förstörelse — en förstörelse som ovillkorligen hotar, om fisken ej kan taga sig fram till fullt tjänliga och tillräckligt omfattande lek- och produktionsplatser i vattendraget och dess källsjöar.

Hur har emellertid denna lag tillämpats? Från icke minst yrkesfiskarhåll höjas allt starkare röster mot den verkliga förstörelse, som redan skett och har kunnat påvisas, och man ropar på ännu effektivare lagstiftning. Myndigheterna få icke längre skjuta bort dessa spörsmål med bara hänvisning till sakkunskapen, då denna hittills icke lämnats tillfälle att göra de undersökningar, som måste föregå deras yttranden i så svårbedömliga förhållanden som det här ofta är fråga om. En nationaltillgång av stort värde håller på att successivt förintas i vårt land. Det är otillbörligt att så får ske, medan det i utlandet göres allt för att fisken skall skyddas. Resultatet härav har också visat sig i fråga om produktionssiffror jämförda med motsvarande siffror i vårt land. Hela vår yrkesfiskarkårs vara eller icke vara är beroende av om vandringsfiskeriet får erforderligt skydd i vattendragen eller ej. Tusentals andra människor i fiskerinäringens tjänst bli även lidande därav.

Här skall icke talas om eftervärldens hårda dom över denna generations förstörelselusta beträffande en stor naturtillgång.

En annan betydelsefull sak är också att fisket i våra sötvattensom-

råden på alla sätt bevaras, så att ett effektivt fiske här kan bedrivas under ofredstid, då havsfisket försvåras eller omöjliggöres.

Som exempel på hur lagen tillämpas i fråga om sättet att låta våra fiskerisakkunniga få hand om en kraftverksfråga är det aktuella fallet i Mörrumsån i Blekinge. Här ha fiskeritjänstemännen icke i så god tid fått sig frågan förelagd, att de medhunnit de undersökningar och utredningar, som de behövt för att kunna yttra sig över de spörsmål som äro förknippade med dylikt byggande. Man hade bort kunna göra undersökningar under ett par, tre års tid om laxens och ålens vandringar och livsbetingelser i detta produktionsområde samt även med märkningar m. m. studerat i vilken grad dessa fiskeslag med Mörrumsåns produktionsområde som grundval tillgodose havs- och kustfisket.

Beträffande vad här sagts kan nämnas, att domänstyrelsen i januari månad 1951 enligt en skrivelse till en fiskeriorganisation i Blekinge efter det fiskeristyrelsen t. o. m. hörts icke kände till några planer på nytt kraftverksbygge i sagda å. Blott några månader senare förelågo fullständiga planer på kraftverksbygget.

I en motion till riksdagen år 1948 begärdes inventering av landets för fiskodling lämpade vattendrag. Vid behandlingen av motionen i utskottet hänvisade man till den år 1945 tillsatta vandringsfiskutredningen, som höll på med undersökningar om bl. a. laxodlingens betydelse. Utskottet framhöll också att fiskeristyrelsen skulle ha sin uppmärksamhet riktad på dessa spörsmål för att när säkrare hållpunkter erhållits kunna vidtaga de åtgärder som kunna befinnas lämpliga för att främja laxodlingen eller laxens fortsatta existens i våra vattendrag.

Vandringsfiskutredningen överlämnade i början av år 1951 till jordbruksministern ett betänkande angående åtgärder för åstadkommande av önskvärt samarbete mellan fiske- och kraftverksintressena samt för bevarande av de svenska laxbestånden m. m. Ännu har emellertid icke något dylikt arbete burit frukt. Tvärtom existerar exempelvis en ganska hård kamp mellan de olika intressena i fallet Mörrumsån.

Betecknande för dessa förhållanden är också att när länsstyrelsen i Blekinge län i fjol avgav sitt yttrande, så omnämndes, att frågan om behöflig vattenframrinning icke kunde lösas av nuvarande sakkunskap. Härvid framstår det klart hur våra fiskerimyndigheter avfordras sakkunniga utlåtanden innan de ens fått praktiskt pröva de svårbedömliga förhållanden varöver de skola yttra sig.

Bestämmelsen i lagen om att fiskeritjänsteman skall yttra sig är fullständigt meningslös i den mån icke fullständig kännedom om de lokala förhållandena finnes. Varje vattendrag fordrar sin speciella undersökning med märkning m. m.

I den diskussion som förts om Mörrumsån har det framkommit en annan viktig sak som i detta sammanhang icke utan vidare kan bortses ifrån. Vid en förfrågan hos fiskarena i Blekinge, särskilt fiskarena på Listerlandet, säges det att ålfisket därstädes de sista decennierna försämrats undan för undan. Fiskarena tveka icke att sätta detta förhållande i samband med det redan verkställda kraftverksbygget i Mörrumsån. Vid Hemsjö kraftverk t. ex. finnes visserligen en ålyngelledare, så att ynglet kan komma upp till sina uppväxtområden, men anordningar saknas däremot för den färdiga ålens nedpassage förbi kraftverket. Ålen kan icke taga sig förbi kraftverket ut mot havet. Någon laxtrappa finnes där icke heller, varför Hemsjö kraftverk sätter definitivt stopp för laxens vandring upp mot de betydelsefulla lekplatserna ovanför detta fall.

Vem bär ansvaret härför? Denna fråga kan kanske icke nu givas svar på, men att sådana förhållanden ej längre kunna få förekomma i vårt land borde vara självfallet. Artificiell odling av lax som ersättning för dylik förstörelse kan ännu icke enligt samstämmigt utlåtande från experthåll kompensera den förstörelse, som dessa totala vattenledsavstängningar medföra. Den vattenmängd, som skulle behöva offras för att tillgodose vattenavrinningen i en laxtrappa och ålyngelledare m. m., måste kraftverksbyggarna avstå. Kostnaderna för dylika ledare bör svenska staten bidra till om inte kraftverksbolagen ha råd till detta.

Med hänvisning till vad här framhållits hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om snara åtgärders vidtagande för att kraftverksprojekt i så god tid föreläggas våra fiskerivårdande myndigheter, att dessa givas tillräcklig tid för undersökningar om vandringsfiskens vanor i hela det vattendrag, där kraftverksbygget planeras,

att Kungl. Maj:t låter fiskerimyndigheterna företaga en utredning om hela Mörrumsåns produktionsområde från åns mynning och ända upp i källsjöarna för att icke blott avgiva yttrande i det nu aktuella byggnadsprojektet i nedre delen av ån utan även förslag till förbättringar i vad det gäller vandringsfiskens framsläppande så långt detta vattenområde sträcker sig, samt

att intet nytt kraftverksbyggande i Mörrumsån under tiden får ske.

Stockholm den 27 januari 1954.

Karl Persson.